

Täysistunto

Torstai 6.10.2016 klo 16.00—18.33

6. Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 11 §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 35/2016 vp Veera Ruoho ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

17.56 **Veera Ruoho ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa seksuaalisesta ahdistelusta ehdotetaan säädettäväksi virallisen syytteen alainen rikos. Seksuaalinen ahdistelu on säännelty rikoslain 20 luvun 5 a §:ssä, jonka mukaan "joka koskettelemalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla tässä luvussa säädetä rangaistusta, seksuaalisesta ahdistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi". Seksuaalinen ahdistelu on tällä hetkellä asianomistajarikos, jolloin poliisilla on velvollisuus tutkia asiaa vain, jos asianomistaja vaatii rikoksesta rangaistusta.

Arvoisa puhemies! Hieman taustaa: Kun seksuaalinen ahdistelu tuli rikoslakiin 2014, näiden rikostutkintojen määrä oli reilun vuoden jälkeen suuri, mikä osoitti, että laille oli tarve ollut olemassa. Seksuaalinen ahdistelu tarkoittaa tyypillisesti tapauksia, joissa joku koskettaa toista henkilöä luvatta genitaalialueelle, pakaroihin tai rintoihin niin, että kohde kokee tuon seksuaalisena — ja esimerkkinä uudenvuodenyöltä: teon kuvauksina oli lääppimistä, puristelua ja kasvojen nuolemista. Helsingin poliisilaitoksen mukaan ahdistelija on yleensä uhrille tuntematon, mutta Raiskauskriisikeskus Tukinainen kertoo, että heihin ovat ottaneet yhteyttä myös ihmiset, jotka ovat kertoneet joutuneensa seksuaalisen ahdistelun kohteeksi etenkin työpaikallaan. Seksuaalisen ahdistelun uhrit kokevat monta kertaa pelkoa työn jatkumisen puolesta, ja he miettivät, voiko tehdä rikosilmoitusta ja mitä siitä seuraa.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen yhtenä kimmokkeena olivat tosiaan näiden viime uudenvuodenyönä Helsingissä tehdyiksi epäiltyjen ahdisteluiden tutkintaongelmat. Helsingin poliisilaitoksen päällikkö Lasse Aapio kertoi, kuinka oli asianomistajia, jotka eivät vaatineet rangaistusta mutta halusivat rikokset kuitenkin poliisiin tietoon. Seksuaalisen ahdistelun muuttaminen virallisen syytteen alaiseksi on perusteltua myös siksi, että Suomi korostaa ihmisoikeuksia, mukaan lukien oikeutta turvallisuuteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Ihmisiä tulee suojella kaikenlaiselta seksuaaliselta ja sukupuoleen perustuvalla väkivallalta. Emme voi myöskään vähätellä seksuaalisen ahdistelun mahdollisia pitkäkestoisiakin vaikutuksia uhrin elämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2016 vp

Arvoisa puhemies! Lisäksi seksuaalisen ahdistelun erityisen toimenpiteistä luopumis-säännöksen kumoamisen tarkoituksena on vähentää seksuaaliseen ahdisteluun syyllisty-neen mahdollisuuksia välttää rikosoikeudellisia seuraamuksia esimerkiksi painostamalla asianomistajaa peruuttamaan tekemänsä rikosilmoitus tai pyytämään syytteen nostamatta jättämistä. Säännöksen kumoamisella ilmaistaisiin yhteiskunnan pitävän seksuaalista ah-distelua rangaistavana tekona, jonka moitittavuus ei riipu siitä, haluaako asianomistaja syytettä nostettavaksi vai ei. Seksuaalisesta ahdistelusta syyttäminen asettamatta asian-omistajan pyyntöä erityiseksi perusteeksi jättää syyte nostamatta saattaisi myös vähentää seksuaalisen ahdistelun uhreihin kohdistuvaa painostusta. Toisaalta asianomistajan pyyn-tö jättää syyte nostamatta olisi edelleen mahdollista ottaa huomioon yhtenä tekijänä koh-tuusperustetta sovellettaessa.

18.01 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Seksuaalinen ahdistelu on tällä hetkellä asianomistajarikos, jolloin poliisilla on velvollisuus tutkia asiaa vain, jos asianomistaja vaatii rikoksesta rangaistusta.

Mielestäni tässä on ongelma, koska asianomistajana voi olla myös vajaavaltainen, jolla ei ole huoltajaa tai muuta sellaista mukana, tai kyseessä on henkilö, jonka pitäisi olla va-jaavaltainen, mutta häntä ei ole siksi kirjattu. Alle 18-vuotiaan lapsen kohdalla vajaavaltai-suus on selvää, mutta ei henkilön kohdalla, joka kehityksensä tai muun seikan vuoksi voisi olla vajaavaltainen mutta ei sitä ole. Vajaavaltaisella tarkoitetaan alaikäistä eli alle 18-vuo-tiasta henkilöä sekä sellaista täysi-ikäistä henkilöä, joka on julistettu vajaavaltaiseksi. Va-jaavaltaiseksi julistettu voi itse päättää henkilöönsä koskevasta asiasta vain silloin, jos hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Tämä edellyttää riittävän ymmärryksen ole-massaoloa. Vasta riittävän ymmärryksen puuttuessa hänen edunvalvojallaan on oikeus päättää asiasta. Mutta entä jos tätä edunvalvojaa ei ole mukana esimerkiksi torilla, missä mahdollinen seksuaalinen ahdistelu tapahtuu?

Tässä lakiesityksessä ollaan seksuaalista ahdistelua ehdottamassa säädettäväksi viralli-sen syytteen alaiseksi rikokseksi. Seksuaalinen rikos aiheuttaa aina uhrissa vammoja. Sek-suaalirikoksen uhri on kuten puu, joka vaurioituu mutta jää elämään. Seksuaalirikosta ei välttämättä ymmärrä, ellei sitä ole itse kokenut, olipa sitten kohteena mies tai nainen.

Mielestäni tämä lakimuutos on hyvä, ja toivottavasti se pääsee maaliin saakka.

18.03 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on lähtöisin poliisien toivomuksesta.

Seksuaalinen ei-toivottu käytös on halventavaa, nöyryyttävää ja vihamielistä. Oikeus koskemattomuuteen on korkeimpia arvoja. Seksuaalisen ahdistelun virallisen syytteen alaiseksi muuttaminen on perusteltua, koska Suomi korostaa ihmisoikeuksia, mukaan lu-kien oikeutta turvallisuuteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Ihmisiä tulee suojella kaikenlaiselta seksuaaliselta ja sukupuoleen perustuvalta väkivallalta.

Tämä aloite on hyvä. Kannatan tätä ja toivon, että tämä etenee.

18.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite allekirjoitusvai-heessa on jostain syystä mennyt minulta ohi, ja haluan yhtyä tämän lakialoitteen allekir-joittajien joukkoon, joita tässä on runsas määrä. Kokoomuksesta, perussuomalaisista ja keskustasta ainakin allekirjoittajia löytyy. Oman nimeni mielelläni siihen lisäisin, niin että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2016 vp

seksuaalinen ahdistelu muuttuisi asianomistajarikoksesta virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Se on varsin perusteltua.

Tässä viitataan uudenvuodenyön tapahtumiin, mutta vastaavan tyyppisiä tilanteita voi tulla muitakin, ja ahdistelun kohteista osa saattaa jäädä saavuttamatta, taikka he eivät tule tietoon. He voivat kokea häpeää siitä, tai jonkin muun syyn takia ne eivät tule kaikki tietoon saaduksi. Sen takia on perusteltua, että voidaan käyttää esimerkiksi kamerakuvia hyödyksi tällaisten rikosten selvittämiseksi.

Haluan tähän loppuun vielä todeta, että pidän myönteisenä sitä, että pikkuhiljaa seksuaalirikosten tuomiot meillä ovat koventumassa muutenkin. Meillä on useita hyviä lakialoitteita tälläkin hetkellä eduskunnan käsittelyssä, muun muassa lakialoitteemme, jossa esitämme, että törkeät lasten seksuaaliset hyväksikäytöt eivät vanhenisi rikoksina koskaan. Silloin tietysti jo puhutaan aivan eri tason rikoksista kuin tässä. Mutta tällainen lääppiminen, seksuaalinen ahdistelu ei kuulu hyviin tapoihin, ja niin kuin edellä on kuvattu, kaikkien koskemattomuus pitää turvata, ja tämä osaltaan on vahvistamassa sitä.

18.06 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ruoho on lakialoitteessaan ottanut kantaa kansalaisten yleisen oikeustajun ja myös yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden kannalta erittäin merkittävään asiaan. Kyse on nimittäin rikoksen uhrin asemasta ja hänen oikeuksistaan. Uhrin asemaahan korostettiin tänään myös erään toisen lakiesityksen käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Toisinaan rikoksen ja varsinkin seksuaalirikoksen uhria voi vaivata niin suuri häpeäntunne, että hän saattaa alkaa kuvitella antaneensa rikokseen jonkin tiedostamattoman yllykkeen. Tällaisessa tapauksessa hän voi myös alkaa ymmärtää rikoksentekijää, ja häntä saattaa alkaa vaivata niin sanottu Tukholma-syndrooma. Uhri ei tällaisissa tapauksissa välttämättä halua tai pysty vaatimaan rikoksentekijälle kuuluvaa rangaistusta, vaikka se olisikin täysin oikeutettua.

Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on hyvin kannatettava ja mahdollistaa seksuaalirikoksen tekijän rankaisemisen, vaikka asianomistaja ei pystyisikään rangaistusta vaatimaan. Seksuaalinen ahdistelu tulisi nyt virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi. Aiheeseen heijastuu myös käsitys kansalaisten yleisestä oikeustajusta ja sen toteutumisesta.

Paljon on puhuttu muun muassa seksuaali- ja väkivaltarikoksista annettavien tuomioiden pituudesta, minkä edustaja Heinonenkin toi edellisessä puheenvuorossaan hyvin esille. Mielestäni näitä tuomioita ja rangaistuksia tulisi koventaa. Vaikka tämä lakialoite ei suoraan liitykään rangaistusasteikon tiukkuuteen, on se kuitenkin selkeä signaali siitä, että (Puhemies koputtaa) meidän lainsäätäjien tulee ottaa seksuaalirikoksiin selvä nollatoleranssi.

18.08 Veera Ruoho ps: Arvoisa puhemies! Haluaisin kiittää tässä edustajakollegoita hyvistä puheenvuoroista, ja erityisesti kosketti ja ilahdutti se, että ymmärretään se uhrin asema, miltä se tuntuu olla tällaisen uhrina. Niin kuin aikaisemmin omassa puheessani viittasin myös, että jos tätä tapahtuu työkuultuureissa, niin sitä ihminen monta kertaa sitten pelkää sen oman työnsäkin puolesta, miten sille käy, jatkuuko se työsuhde sitten, jos ilmoittaa eteenpäin tällaisesta epätoivottavasta käytöksestä.

Eilen minä viimeksi, arvoisa puhemies, kuulin ystävältäni tapauksen ja kuvauksen, joka ilmiselvästi oli seksuaalista ahdistelua, mutta kuitenkin siinä samalla kumpikin tiedostimme sen tilanteen, että tämä tietynlainen normikulttuuri, mikä meillä on sosiaalisessa käyt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 96/2016 vp

täytymisessä ja muussa, tavallaan estää sen, että sitä asiaa vietäisiin eteenpäin. Minä näkisin todellakin, että se helpottaisi sitä uhrin asemaa, kun se vastuu menisi niin kuin aikaisemmin, kun oli kyse pahoinpitelyn tulemisesta myöskin yksityisellä alueella virallisen syytteen alaiseksi. Vähän saman logiikan näkisin tässä asiassa tarpeellisena. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.